

PER LA
CONTINUÏTAT MÉS
ENLLÀ DE L'ESO

COM AVANÇAR
CAP A UNA SECUNDÀRIA
POSTOBLIGATÒRIA
PER A TOTHOM?

#PerQueApostem

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL

L'EDUCACIÓ A CATALUNYA

LES
APOSTES
NECESSÀRIES

Presentació

El debat "Com avançar cap a una secundària postobligatòria per a tothom?" es va celebrar el 12 de febrer 2019 en el marc del cicle de debats 'Les apostes necessàries'.

El debat va recollir reflexions i propostes entorn a les preguntes que es mostren a la dreta: ➡

En el debat van intervenir les següents persones:

- Queralt Capsada (Universitat de Durham, Departament de Sociologia).
- Joan Lluís Espinós (Director general de Formació Professional Inicial i Ensenyaments de Règim Especial).
- Montse Blanes (Directora de l'Institut Bonanova, FP Sanitària).
- Gemma Verdés (Cap de l'Àrea d'Ensenyaments Postobligatoris i de Règim Especial, Consorci d'Educació de Barcelona).
- Francesc Colomé (expert en polítiques educatives).
- Ismael Palacín, director de la Fundació Jaume Bofill.

Com avançar cap a una secundària postobligatòria per a tothom?

El debat va recollir reflexions i propostes sobre 4 preguntes:

1. Com és actualment la continuïtat dels estudis postobligatoris després de l'ESO?
2. Quina oferta d'ensenyaments postobligatoris necessitem?
3. Com incentivar l'accés dels perfils més vulnerables als ensenyaments postobligatoris?
4. Com afavorir la continuïtat i finalització dels estudis postobligatoris?

Un de les fites més importants per avançar en el dret a l'educació a Catalunya es augmentar la taxa de continuïtat dels estudis postobligatoris.

Com és actualment la continuïtat dels estudis postobligatoris després de l'ESO?

Negatiu (-)

L'any 2018, **un 17,1% dels joves catalans** entre 18 i 24 anys havien abandonat l'educació sense disposar d'estudis postobligatoris. Aquesta taxa d'abandonament està per sobre de la mitjana europea (10,6%).

Només el 46% dels que inicien cicles de grau mig i un 80% dels que inicien batxillerat finalitzen els estudis.

A més d'un alt abandonament, hi ha també una **alta rotació** (canvis d'uns estudis a uns altres)

L'evolució recent (entre 2017 i 2018) de la taxa d'abandonament es manté **sense canvis**.

La no continuïtat dels estudis va molt lligada a la dinàmica del mercat laboral. Quan aquest ofereix oportunitats fàcils d'inserció, baixa la continuïtat. Però es un mercat laboral precari que a llarg termini aboca a **l'atur** i la **dependència**.

Entre els **perfils** que més abandonen hi predominen els nois, els alumnes d'origen estranger i els alumnes amb pares amb baixos estudis.

La disminució de l'abandonament prematur ha tingut a veure principalment amb factors exògens (mercat de treball) i no amb una millor capacitat del sistema educatiu per retenir alumnes.

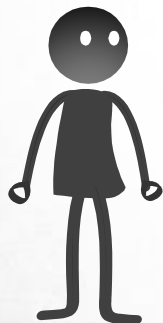
Positiu (+)

Entre l'any 2008 i 2017, la taxa d'abandonament prematur ha baixat **del 30% al 17%**.

La reducció de la taxa d'abandonament ha tingut a veure sobre tot amb les dificultats d'inserció laboral durant la crisi econòmica. També hi ha contribuït l'**efecte 'locomotora'** de l'augment general del nivell d'estudis de la població: uns pares més formats faciliten la continuïtat formativa dels fills.

Les **aspiracions educatives** de les famílies sobre els seus fills han augmentat molt, inclús en les classes baixes.

L'assoliment de **competències bàsiques** de l'alumnat que finalitza l'ESO és similar a la mitjana europea i per tant tenen un major potencial de continuïtat en el sistema educatiu.

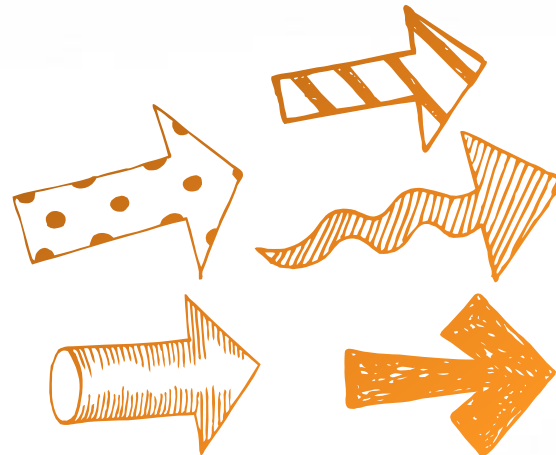
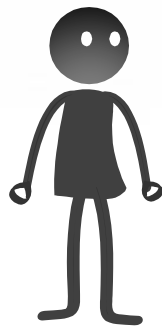
Augmentar la taxa de continuïtat dels estudis postobligatoris

Quina oferta d'ensenyaments postobligatoris necessitem?

Necessitem...

- Desenvolupar les **alternatives** al batxillerat i la formació professional, amb:
 - Més escoles de **segona oportunitat**. Són un model promogut pel tercer sector que respon molt bé a les necessitats dels alumnes. Ens cal el màxim recolzament a aquestes iniciatives i la seva expansió en el territori.
 - Més **places de PFI** (Programes de Formació i Inserció) en tot el territori.
- Continuar augmentant sostingudament l'**oferta de places de FP**, amb un desplegament territorial ampli. D'aquesta manera es pot evitar la sobrematriculació a batxillerat que es dona a molts instituts i territoris, per ser l'oferta més propera i coneguda però amb un gran abandonament posterior.
- Apostar per les places de **FP dual**.
- **Eliminar el títol d'ESO** com a requisit imprescindible d'accés a estudis postobligatoris. L'ESO es una etapa educativa obligatòria i universal que hauria de finalitzar amb un certificat que reculli la vida acadèmica de la persona, el seu assoliment i el plantejament de l'orientació que es dona a la persona. Aquesta mena de certificat substituiria el títol i podria flexibilitzar l'accés als estudis postobligatoris.

Augmentar la taxa de continuïtat dels estudis postobligatoris

Com incentivar l'accés dels perfils més vulnerables als ensenyaments postobligatoris?

Les eleccions educatives

Segons la teoria de Boudon (1974), l'origen social té efectes en el rendiment escolar i en les expectatives i eleccions educatives al llarg de la vida.

Les famílies amb menys recursos acostumen a fer eleccions a curt termini, poc ambicioses, prioritzant resultats modestos immediats per sobre d'inversions a llarg termini amb resultats incerts però més ambiciosos. Tenen un menor coneixement del sistema educatiu i això genera tries més condicionades per l'entorn conegut i amb un menor component estratègic.

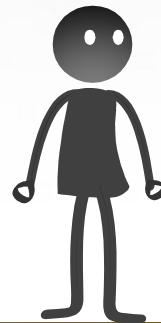
Quan es dona a les famílies una millor informació sobre el sistema educatiu i sobre les seves opcions, comencen a seguir **estratègies educatives a més llarg termini** (planifiquen trajectòries per arribar a una millor posició social), són **més ambicioses** i prenen decisions de **més risc**. Aquesta informació s'ha de donar des dels inicis de l'escolarització.

Més orientació

- Aportar a les famílies i als alumnes un **millor coneixement del sistema** educatiu en el seu conjunt i sobre l'oferta educativa al seu abast.
- Explicar millor en què consisteixen les diferents **branques professionals**, per evitar l'elevat desconeixement amb el que arriben molts alumnes.
- Introduir **entrevistes d'accés** en els propis centres de postobligatòria, per completar la informació i orientació de l'elecció.
- Conèixer millor la **situació personal** dels alumnes per poder personalitzar l'orientació.
- Orientar en major mesura en base als **interessos** i no tant en base als resultats acadèmics anteriors.
- Passar d'un model d'orientació enfocat en les transicions i l'etapa d'ESO a un model d'orientació al **llarg de la vida**, pensada per afavorir el descobriment dels propis interessos i habilitats.
- Orientar durant l'etapa postobligatòria, per evitar l'abandonament.

Més ajuts econòmics

Les famílies amb pocs ingressos assumeixen un major **cost d'oportunitat** amb l'educació postobligatòria (el que deixen d'ingressar per allargar els estudis). Es planteja la introducció de **beques-salari** per als alumnes que volen continuar estudiant però que necessiten ingressos.

Augmentar la taxa de continuïtat dels estudis postobligatoris

Com afavorir la continuïtat i finalització dels estudis postobligatoris?

Noves modalitats de batxillerat

- **Batxillerat orientat a cicles formatius:** per eliminar el condicionament de la selectivitat en els alumnes de batxillerat que volen fer cicles formatius superiors i no graus universitaris.
- **Batxillerat de 3 anys:** una opció especialment pensada per a l'alumnat que no té clar què vol estudiar, consistent en un itinerari menys intensiu, que s'iniciaria amb un curs destinat al reforç de competències bàsiques i transversals, continguts generals i una orientació més profunda.

Noves modalitats de cicles formatius

- **Cicles formatius mitjans de 3 anys:** opció especialment pensada per a l'alumnat que no té clar què vol estudiar, consistent en la introducció d'un curs inicial centrat en el reforç de competències bàsiques i transversals, continguts generals i una orientació més profunda.

Innovació en les metodologies d'aprenentatge

- Reforçar l'assoliment de competències bàsiques en els cicles formatius i el batxillerat.
- Apostar pel treball competencial i per projectes.
- Facilitar itineraris personalitzats, amb ritmes diferenciats, més acompanyament, més tutorització, orientació i adaptacions curriculars a les necessitats educatives especials.

Treball en xarxa

Treball en xarxa amb l'administració educativa i amb els recursos de l'entorn: plans joves, dispositius d'orientació i assessorament psicopedagògic...

Formació del professorat

- Capacitar al professorat per reforçar competències bàsiques de l'alumnat que no les ha assolit durant l'educació obligatòria.
- Capacitar al professorat per atendre una gran diversitat i casuístiques entre l'alumnat.
- Promoure les estades en empreses del professorat com a eina de formació.

Altres canvis necessaris

Reforçar l'assoliment de competències bàsiques durant l'ESO.

Assumir que la diversitat no és la excepció sinó la norma. Treballar amb itineraris i orientacions personalitzades durant tota l'escolarització.

Augmentar la taxa de continuïtat dels estudis postobligatoris

Síntesi: Com avançar cap a una secundària postobligatòria per a tothom?

Com és actualment la continuïtat dels estudis postobligatoris després de l'ESO?

Un 17,1% dels joves catalans entre 18 i 24 anys abandonen l'educació sense disposar d'estudis postobligatoris. Aquesta taxa està per sobre de la mitjana europea (10,6%).

La taxa d'abandonament es va reduir del 30% al 2008 fins al 17,1% al 2018. Les dificultats per inserir-se en el mercat laboral durant els anys de crisi expliquen aquesta reducció. Actualment, amb més facilitats d'inserció laboral, la taxa d'abandonament ha deixat de reduir-se.

Quina oferta d'ensenyaments postobligatoris necessitem?

Alternatives al batxillerat i a la formació professional amb:

- Més escoles de segona oportunitat
- Més places de PFI (Programes de Formació i Inserció) en tot el territori.

Continuar augmentant l'oferta de places de FP, amb un desplegament territorial ampli i apostant per places de FP dual.

Eliminar el títol d'ESO com a requisit imprescindible per accedir als estudis postobligatoris.

Com incentivar l'accés dels perfils més vulnerables als ensenyaments postobligatoris?

Amb més orientació les famílies i als alumnes.

Amb un model d'orientació al llarg de la vida.

Orientant en base als interessos i no tant als resultats acadèmics.

Amb ajuts econòmics: beques salari per reduir el cost d'oportunitat de la formació postobligatòria

Com afavorir la continuïtat i finalització dels estudis postobligatoris?

Batxillerats orientats a cicles formatius superiors.

Batxillerats de 3 anys.

Cicles formatius mitjans de 3 anys

Innovació en les metodologies d'aprenentatge.

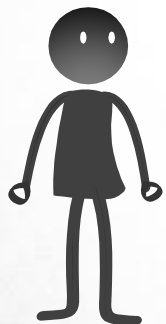
Treball en xarxa amb l'entorn i dins de tot el sistema educatiu

Formació del professorat

Altres canvis necessaris en el sistema educatiu

Reforçar l'assoliment de competències bàsiques a l'ESO.

Treballar amb itineraris i orientacions més personalitzades durant tota l'escolarització.

Augmentar la taxa de continuïtat dels estudis postobligatoris